

Monitorizarea mass-mediei în campania electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021

Raport nr.1
1-10 iunie 2021

Kingdom of the Netherlands

*Acest raport a fost realizat cu sprijinul financiar al Oficiului
Ambasadei Țărilor de Jos în Moldova.*

Date generale

Scopul și obiectivele proiectului: Monitorizarea și informarea publicului cu privire la comportamentul mass-mediei în campania electorală și accesul concurenților electorali la mass-media. Monitorizarea își propune să analizeze tendințele reportericești care pot afecta performanța instituțiilor mass-media și compromite abilitatea acestora de a oferi publicului informații veridice, echidistante și pluraliste.

Perioada de monitorizare: 1 iunie – 10 iulie 2021

Criteriile de selectare a instituțiilor mass-media supuse monitorizării:

- Audiența / impactul: național, regional
- Tipul de media: audiovizual
- Forma de proprietate: publică, privată
- Limba difuzării: română, rusă

Lista instituțiilor mass-media monitorizate:

Moldova 1 (19:00) – post public, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;
Prime TV (21:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;
Primul în Moldova (18:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Publika TV (versiunea online) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Jurnal TV (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile română și rusă;

NTV Moldova (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile română și rusă;

RTR Moldova (20.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile rusă și română;

TV 8 (19:00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile română și rusă;

Pro TV (20.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limba română;

TV6 (19.00) – post privat, acoperire regională; difuzează în limbile română și rusă.

ABREVIERI

APC – Administrația publică centrală

APL – Administrația publică locală

AUR – Alianța pentru Unirea Românilor

CEC - Comisia Electorală Centrală

BECS – Blocul Electoral al Comuniștilor și Socialiștilor

BERU – Blocul Electoral Renato Usatîi

PACCC – Partidul Acțiunii Comune Congresul Civic

PACE – Partidul Acasă Construim Europa

PAS - Partidul Acțiune și Solidaritate

PDCM – Partidul Dezvoltării și Consolidării din Moldova

PDA – Partidul Democrația Acasă
PDM – Partidul Democrat din Moldova
PLD – Partidul Legii și Dreptății
PNOI – Partidul NOI
PPDA – Partidul Platforma Demnitate și Adevăr
PPPO – Partidul Politic Puterea Oamenilor
PPPS – Partidul Politic Partidul Schimbării
PP Șor – Partidul Politic Șor
PUN – Partidul Unității Naționale
PVE – Partidul Verde Ecologist
PMPSN – Partidul Politic Mișcarea Profesioniștilor Speranța-Nadejda

2. Cadrul metodologic

A fost monitorizat conținutul integral al principalelor buletine de știri zilnice de la fiecare post de televiziune, fiind analizate materialele cu caracter electoral direct și indirect. Materialele au fost supuse unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui partid/unei sau altei formațiuni politice. De asemenea, materialele au fost analizate conform următoarelor criterii de reflectare obiectivă:

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic: Potrivit Codului serviciilor media audiovizuale (CSMA), în virtutea dreptului fundamental la informare, furnizorii de servicii media trebuie a) să asigure distincția clară între fapte și opinii în știri; b) să informeze cu privire la un fapt sau un eveniment corect, iar informația să fie verificată și prezentată în mod imparțial și cu bună-credință (Art.13 (1)). În același timp, potrivit prevederilor deontologice, știrile trebuie să fie imparțiale și obiective și să nu favorizeze anumite partide/grupuri/persoane în detrimentul altora. Prezența elementelor discriminatorii în cadrul reportajelor și știrilor reprezintă un prim criteriu de prezentare a realității prin prisma opiniilor jurnalistului. Filtrarea știrilor și analiza minimă a istoriei și contextului, de asemenea, vorbesc despre apărarea intereselor anumitor actori, dar nu ale publicului larg. Iar Codul electoral, art. 69 (5) stipulează că mijloacele de informare în masă nu vor adopta tratamente privilegiate față de concurenții electorali în virtutea statutului social și/sau a funcțiilor pe care le dețin candidații acestora.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor: Pentru a fi corecte și echilibrate, materialele trebuie să prezinte toate părțile vizate, în special când e vorba de subiecte controversate, și să trateze în mod egal oponenții. De asemenea, mass-media trebuie să asigure accesul la o multitudine de păreri diverse care ar ajuta auditoriul să-și creeze propria opinie asupra subiectelor reflectate. CSMA stipulează că în cadrul programelor audiovizuale de știri, pentru care exactitatea și corectitudinea sunt esențiale, relatările trebuie să provină din surse sigure, suficient documentate sub aspect factologic, cu o abordare credibilă și imparțială a evenimentelor, cu reflectarea echilibrată a diferitor opinii (Art.13 (4)).

Limbajul și imaginile utilizate:

Exagerările și limbajul licențios utilizat în mod deliberat – cum ar fi limbajul peiorativ sau etichetele atribuite anumitor persoane sau organizații, precum și imaginile manipulate astfel

încât anumite părți să apară în lumină negativă – ridică grave semne de întrebare cu privire la respectarea standardelor etice și profesionale. Comportamentul etic al jurnaliștilor este pus la îndoială de cele mai multe ori atunci când imaginile prezintă aspecte ce nu corespund realității, când acestea sunt trucate, dar și atunci când anumite știri sunt ilustrate cu imagini ce nu au legătură cu textul. CSMA interzice difuzarea reportajelor susceptibile de a propaga, incita, promova sau justifica ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță sau pe discriminarea pe criterii de sex, de rasă, de naționalitate, de religie, de dizabilitate sau de orientare sexuală (Art. 11(2)).

3. Datele monitorizării

Moldova 1

Implicarea în reflectarea campaniei electorale

În perioada 1-10 iunie 2021, în cele zece ediții ale *Mesager-ului*, Moldova 1 a difuzat 72 de știri electorale, cu volumul de 5293 sec. (aprox. 1,5 ore) în total. În mare parte, materialele au informat despre înregistrarea și lansarea candidaților în campania pentru alegerile anticipate, priorități electorale pe domenii (economie, sănătate, diaspora, justiție), informații despre deciziile CEC, sondaje de opinie privind opțiunile de vot ale alegătorilor, acuzații ale unor actori electorali la adresa altora, protestele organizate de unii candidați în legătură cu numărul redus de secții de votare peste hotare, majorarea impozitului pentru bunurile imobiliare sau scumpirea carburanților. De regulă, subiectele electorale au conținut doar informații despre acțiunile candidaților, fără informații de context. Toate știrile electorale au fost încadrate la rubrica „Alegeri parlamentare anticipate 2021”.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de raport, Moldova 1 a reflectat corect și echidistant activitățile desfășurate de concurenții electorali, fără a amesteca faptele cu opiniile sau a manipula informația astfel încât să favorizeze sau defavorizeze anumiți actori electorali. Excepție fac două materiale în care se atestă un anumit grad de părtinire în raport cu Igor Dodon, BECS. Astfel, în ediția *Mesager-ului* din 4 iunie, a fost difuzată o știre realizată în baza emisiunii online a lui Igor Dodon, în care aceasta spune că „*tendențele pe care noi le vedem în sondajele noastre interne, cât și în unele care se fac publice...după crearea BECS noi suntem în creștere și vedem că partidul de bază, oponentul nostru PAS este în scădere*”. Reporterul nu verifică informația și nu face trimitere în informația de context la rezultatele ultimelor sondaje de opinie, care, de fapt, relevă că PAS ar obține 39% din voturile alegătorilor, iar candidatul BECS - 33,4% din voturi, informația respectivă fiind difuzată de Moldova 1 în buletinul de știri din 1 iunie. Știrea este completată cu o intervenție a lui Igor Dodon (care nu are legătură cu titlul anunțat al știrii), despre portul Giurgiulești, care ar fi fost vândut Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare cu 1 000 de euro: „*Dacă nu mă greșesc, în legea cu privire la statutul Portului Giurgiulești, este o lege specială, este indicat că nu poate fi vândut niciun obiectiv strategic, inclusiv Giurgiulești, fără acordul Guvernului. Pământul de sub port este proprietatea statului și dacă cineva va încerca să folosească portul în detrimentul intereselor statului, orice tranzacție poate fi anulată*”. În condițiile în care apărarea stăruinței este unul din mesajele electorale intens promovate de BECS, devine evidentă poziționarea candidatului BECS în context favorabil, acesta apărând pe rol de apărător al obiectivelor strategice ale statului.

Pe data de 9 iunie a fost difuzată o știre despre solicitarea deputaților PSRM adresată Guvernului de a despăgubi agricultorii afectați de ploi. Știrea este echilibrată, dar include informații adiționale subiectului anunțat care denotă intenția de favorizare a BECS : „*Socialiștii constată și faptul că, în ultimii doi ani, s-a reușit stoparea privatizărilor ilicite, datorită implicării fostului președinte al țării Igor Dodon*”. Constatarea este completată de intervenția candidatului BECS, Vlad Bătrâncea, care, deși laudă realizările PSRM din ultimii ani, nu amintește nemijlocit de Igor Dodon: „*Din 2019 încoace nu a fost niciun caz de înstrăinări de bunuri mobile și imobile, atacuri de tip raider. Noi considerăm că în aceste schimbări importante, noi socialiștii, cei 35 de deputați în 2019, am fost bine determinați și am realizat ceea ce am promis cetățenilor, am adus și libertate, și acces la informație*”. Prin urmare, menționarea „*implicării fostului președinte al țării Igor Dodon*” indică asupra unei intenții de favorizare a acestuia.

Tonalitatea reflectării candidaților electorali în perioada de raport de Moldova 1 a fost neutră.

Moldova 1 a difuzat și 4 știri despre sondajele electorale (1 iunie, 8 iunie, 9 iunie și 10 iunie), ținând cont de prevederile *Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale în alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din R. Moldova*¹. Toate au conținut informații despre denumirea organizației care a efectuat sondajul; data sau intervalul de timp în care s-a desfășurat, metoda utilizată; dimensiunea eșantionului și marja maximă de eroare; date despre comanditar și sursa de finanțare. Cât privește notificarea CEC despre desfășurarea sondajului de opinie, aceasta se regăsește doar în cazul materialului difuzat pe data de 1 iunie. În celelalte 3 știri nu se menționează dacă CEC a fost informat despre desfășurarea acestor sondaje.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

La documentarea celor 72 de materiale, Moldova 1 a citat direct sau indirect 130 de surse. De regulă, sursele principale au fost candidații electorali, Comisia Electorală Centrală, reprezentanți ai administrației publice centrale. Cetățenii s-au regăsit în calitate de surse în două știri.

Ca frecvență, remarcăm prezența mai mare a reprezentanților BECS și a celor de la PAS, care au avut cele mai multe apariții directe sau mențiuni și cel mai mare volum pentru intervenții directe sau indirecte.

Frecvența apariției actorilor electorali în știri și volumul intervențiilor/Top 10

Subiecți citați/menționați	Frecvența	Durata apariției directe și indirecte, sec
BECS	15	371
PAS	18	359
PPPDA	14	186

¹ *Regulamentul privind reflectarea campaniei electorale în alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din R. Moldova: Furnizorii de servicii media au dreptul să difuzeze rezultatele sondajelor de opinie cu tematică electorală nu mai târziu de 5 zile înainte de ziua alegerilor, doar în cazul în care acestea sunt însoțite de următoarele informații: denumirea organizației care a efectuat sondajul; data sau intervalul de timp în care s-a desfășurat sondajul și metoda utilizată; dimensiunea eșantionului și marja maximă de eroare; persoana care a comandat sondajul și sursa de finanțare; dovada privind notificarea CEC despre desfășurarea sondajului de opinie cu tematică electorală în conformitate cu art. 70 alin. (10) din Codul electoral. În cazul exit poll-urilor, va fi prezentată hotărârea CEC cu privire la desfășurarea acestui sondaj.*

PDCM	5	162
AUR	8	112
BERU	7	105
PACE	4	104
PDM	5	90
PUN	5	64
PPPO	2	58

PLD a fost citat/menționat de 3 ori (38 sec), PP Șor de 4 ori (24 sec), PDA de 2 ori (20 sec), iar PVE și PNOI – câte o dată.

De cele mai multe ori, știrile despre înregistrarea candidaților și lansarea acestora în campanie au inclus doar declarații ale surselor primare ale știrii, fără a conține și alte opinii relevante și/sau a completa materialul cu informație de context (background).

În cazul știrilor controversate, a fost asigurat dreptul la replică și echilibrul surselor (19 din numărul total de 21 de materiale controversate). În 2 cazuri nu a fost asigurat dreptul la replică. Prima știre, difuzată în ediția din 7 iunie a Mesagerul-ului, se referă la acuzațiile candidatului BECS, Bogdan Țirdea, potrivit căruia „*PAS este format din oficiali corupți și milionari*”, iar „*după furtul secolului, PLDM a făcut rebranding și a devenit PAS. Acum ei sunt oameni buni și, principalul, onești. Haideți să vedem listele partidului PAS. Igor Grosu, viceministru al Educației între anii 2013-2015, primul pe listele PAS astăzi, a participat la privatizarea BEM și la votarea pentru furtul miliardului. Natalia Gavriliță, a doua în listă, a lucrat la Ministerul Educației între 2013-2015, la fel membru al echipei PLDM*”. Mențiunea din finalul știrii că „*purtătoarea de cuvânt a fracțiunii, Aurica Jordan, nu a răspuns la telefon*” nu este suficientă pentru a echilibra știrea, or, odată ce echipa editorială a considerat suficient de importante declarațiile acuzatoare ale unui candidat în alegeri, ar fi trebuit să depună suficiente eforturi ca să documenteze factologic știrea și să reflecte echilibrat diferite opinii, așa cum prevede și Codul Serviciilor Media Audiovizuale (art. 13 (4)).

A doua știre, inclusă în ediția din 8 iunie, relatează despre protestul organizat de câțiva membri ai partidului PACE în fața procuraturii raionului Sîngerei, potrivit căruia „*presiunile din partea unor instituții de stat s-au intensificat după ce liderul PACE, Gheorghe Cavcaliuc, a anunțat public despre o întâlnire secretă dintre procurori și politicieni la care s-ar fi discutat în ce mod ar fi posibilă eliminarea din cursa electorală a formațiunii PACE*”. Știrea e completată cu o intervenție similară a candidatului PACE, Gheorghe Cavcaliuc, fără a fi evident efortul reporterului de a obține vreun comentariu de la procuratura raionului Sîngerei.

Moldova 1 nu a asigurat egalitatea surselor din perspectiva egalității de gen, sursele/protagoniștii de sex masculin fiind citați/menționați de 76 de ori, iar cele de sex feminin de 24 de ori (24%).

Limbajul și imaginile video utilizate

În cadrul știrilor despre campania electorală, Moldova 1 a utilizat un limbaj neutru. Imaginile puse pe post au fost în corespundere cu normele deontologice.

Implicarea în reflectarea campaniei electorale

În perioada monitorizată, postul Jurnal TV a reflectat campania electorală în cadrul a opt ediții ale *Jurnalului orei 19.00*, difuzând 40 de știri cu tentă electorală directă sau indirectă. Volumul total al știrilor relevante a fost de 4862 sec. (1,3 ore), acestea vizând în mod special activitatea CEC, înregistrarea concurenților electorali, lansarea acestora în campanie cu accent pe prezentarea priorităților electorale, reflectarea rezultatelor unui sondaj de opinie sau acuzațiilor din partea unor concurenți electorali în adresa altora. De asemenea, au fost difuzate mai multe știri cu reacții din partea concurenților electorali, ale cetățenilor și experților privind numărul secțiilor de vot peste hotare, dar și din stânga Nistrului. Reportajele cu caracter electoral direct au reflectat majoritatea concurenților electorali și au prezentat succint promisiunile acestora, fără a fi oferite și informații de context, opinii ale cetățenilor sau experților, fapt care ar permite conturarea unei imagini mai relevante în ceea ce privește angajamentele electorale ale candidaților.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Cele 40 de știri cu caracter electoral direct sau indirect au fost, în linii generale, obiective și imparțiale, fără a fi remarcate abateri de la normele deontologice. Materialele cu caracter electoral direct (36 din 40) au prezentat informația echidistant, fără a amesteca faptele cu opiniile sau a trata tendențios evenimentele. Postul de televiziune a reflectat concurenții electorali în cel puțin o știre pe parcursul zilei, fără a fi observată vreo predilecție pentru anumiți actori electorali.

Jurnal TV a avut o atitudine neutră în raport cu toți candidații în alegeri, acești fiind în special protagoniști ai materialelor despre înregistrarea lor de către CEC sau lansarea în campania electorală. În cadrul reportajelor nu a fost înregistrată vreo tendință de favorizare sau defavorizare a unor concurenți electorali

În perioada de raport, Jurnal TV a difuzat un reportaj privind rezultatele unui sondaj de opinie (8 iunie), preferințele electorale ale alegătorilor fiind reflectate echidistant și imparțial. Sondajul a fost difuzat cu respectarea prevederilor *Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale în alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din R. Moldova*, fiind menționate eșantionul, marja de eroare și sursele de finanțare ale acestuia. Postul nu a menționat dacă CEC a autorizat sondajul.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

În perioada monitorizării, Jurnal TV a asigurat o diversitate relativă a surselor. Cele 40 de știri cu caracter electoral au citat 99 de surse, principalele dintre acestea fiind candidații electorali, membrii CEC-ului, observatori străini, experți, cetățeni.

Din perspectiva frecvenței aparițiilor, BECS, PAS, PPDA și PUN sunt pe primele locuri. În ceea ce privește durata aparițiilor directe și indirecte, TOP 3 este asigurat de PLD cu 123 sec, PUN – 106 sec. și PAS – 102 sec. BERU, AUR, PDCM, PUN PNOI, PDA și PLD au fost menționați de câte două ori fiecare, iar PVE, PPPO, PPPS și PACCC au avut câte o apariție directă sau indirectă. Totodată, în câteva știri au fost listați toți concurenții electorali înregistrați de CEC în cursa pentru parlamentarele anticipate.

Frecvența apariției actorilor electorali în știri și volumul intervențiilor/Top 10

Subiecți citați/menționați	Frecvența	Durata apariției directe și indirecte, sec
BECS	5	79
PAS	4	102
PPDA	3	95
BERU	2	64
PUN	3	106
PLD	2	123
PDA	2	89
AUR	2	68
PDCM	2	59
PNOI	2	49

În cazul știrilor referitoare la înregistrarea candidaților și lansarea acestora în campanie, acestea au citat doar surse primare, fără a fi incluse și alte opinii relevante. Reporterii s-au limitat la consemnarea declarațiilor candidaților incluși în cursa electorală, fără a completa materialul cu informație de context.

Totodată, în cazul știrilor conflictuale (11), în 10 știri a fost asigurat echilibrul surselor. Doar în cazul unei știri din 7 iunie, în care se anunță că „dosarul privind intermediarii din schema frauduloasă la importul de energie electrică din 2008 a fost redeschis”, iar „Igor Dodon și Vladimir Plahotniuc vor fi cercetați penal”, nu a fost asigurat echilibrul surselor. Știrea se rezumă la o retrospectivă a evenimentelor începând cu anul 2008 și la decizia procurorilor de a redeschide dosarul, fără a include părerea părților acuzate în acest dosar.

Din perspectiva asigurării egalității de gen, postul a acordat prioritate surselor/protagoniștilor de sex masculin, care au fost citați/menționați de 58 ori, femeile fiind citate/menționate în 24 de cazuri (29%).

Limbajul și imaginile video utilizate

În perioada de raport, în buletinele de știri de la Jurnal TV nu a fost remarcată utilizarea limbajului care ar discrimina sau defavoriza concurenții electorali. Nu au fost folosite etichetări și nici imagini care nu ar corespunde realității sau care nu ar respecta standardele etice și profesionale.

NTV Moldova

Implicarea în reflectarea campaniei electorale

În perioada 1-10 iunie 2021, NTV Moldova a difuzat opt ediții ale buletinului de știri de la ora 19.00. Acestea au inclus 69 de știri cu tangență electorală directă sau indirectă, cu un volum total de 12080 de secunde (peste 3,3 ore), 46 de știri fiind difuzate în cadrul rubricii „Electorală 2021”. Cele cu tangență electorală directă s-au referit în mare parte la realizările și angajamentele BECS, vox-uri cu cetățeni care ar susține BECS și pe liderii celor două formațiuni care au creat blocul electoral. O altă parte din știri a reflectat acuzațiile aduse de

reprezentanții BECS oponenților politici, în special la adresa PAS, privind lipsa de integritate a oponenților politici. Aproape a șaptea parte (10) din știrile electorale s-a referit la evenimentele unor partide ce candidează la alegerile anticipate fără a fi prezentată informație de context, la rezultatele a trei sondaje de opinie (7 știri), iar o parte mai mică (4 știri) a reflectat activitatea curentă a CEC. Majoritatea știrilor cu caracter electoral indirect (15), difuzate în afara rubricii „Electorală 2021”, s-a referit la realizările primarilor afiliați PSRM implementate, în special, cu susținerea autorităților centrale. Aproape toate aceste materiale au fost completate cu voci ale cetățenilor care susțineau reușitele primarilor PSRM, scoase în evidență de NTV-Moldova.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Contrar prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale, Codului electoral, dar și prevederilor Codului deontologic al jurnalistului din R. Moldova, în perioada de raport, NTV-Moldova a difuzat în mare parte știri părtinitoare (52 de știri tendențioase din 69).

Exponenții BECS au fost prezentați exclusiv în lumină pozitivă (32 de ori) și de 7 ori în lumină neutră. NTV-Moldova a relatat în materiale extinse despre angajamentele electorale ale BECS; actuale propuneri legislative (de ex. propunerea de a institui capitalul familial, la inițiativa ex-președintelui Igor Dodon); întâlniri electorale în teritoriu și la instituții; realizări ale guvernării PCRМ sau ale lui Igor Dodon în calitate de președinte al R. Moldova; declarațiile politicianului în cadrul emisiunii online „Președintele Igor Dodon răspunde” în care susține că, după crearea blocului, „noi suntem în creștere”, iar „partidul de bază, oponentul nostru PAS este în scădere”. În susținerea BECS, buletinele de știri au fost completate cu voci ale cetățenilor care „își amintesc nostalgic când treburile statului erau administrate de echipa comuniștilor, condusă de Vladimir Voronin” (4 iunie) sau cu vox-uri în care „oamenii salută inițiativele sociale ale echipei conduse de Vladimir Voronin și Igor Dodon”, cum ar fi majorarea pensiei, deschiderea farmaciilor și reparația drumurilor în sate (9 iunie).

În perioada 1-10 iunie, în afara rubricii „Electorală 2021”, NTV Moldova a difuzat 14 reportaje din regiunile R. Moldova, în care a relatat despre realizările a 14 primari PSRM: reparația drumurilor, în special datorită programului guvernamental „Drumuri bune”; renovarea rețelelor de iluminat; reabilitarea grădinițelor; amenajarea parcurilor (cel puțin într-un caz cu sprijinul Fundației de binefacere „Din suflet” a Galinei Dodon); construcția apeductelor; conectarea la rețeaua de gaze naturale etc. Cu câteva excepții, primarii intervievați au fost prezentați drept „primar PSRM”. În majoritatea cazurilor, aleșii locali au subliniat colaborarea eficientă pe care au avut-o pe parcursul mandatului cu administrația publică centrală, cea raională sau cu unii deputați socialiști. De exemplu: „Este o concluzie foarte productivă între Guvern și primării. Domnul deputat de circumscripție Savva Oleg Iacobici (Oleg Savva, deputat PSRM – n.a.), o spun deschis, de câte ori am apelat și seara, și dimineața, și noaptea m-a ajutat” (Ghenadie Grădinari, s. Pietrosu) sau „Este foarte necesar să fim sprijiniți de Guvern, de parlamentari, de președinte. (...) Fără ajutorul lor, cu bugetul local, mari realizări nu sunt posibile.” (Ala Țăranu, s. Albinețul Vechi).

Toate reportajele au fost însoțite de vox-uri ale cetățenilor care și-au exprimat susținerea pentru realizările primarilor. În mai multe din aceste materiale, NTV Moldova a recurs la generalizări și amestec dintre fapte și opinii: „Calitatea vieții oamenilor din Albinețul Vechi, raionul Făleşti, s-a schimbat esențial în ultimul an” (2 iunie), „Oamenii spun că toate aceste inițiative ale autorităților locale fac mai frumoasă viața în zona rurală” (3 iunie), „(...) a reușit să inspire localnicilor speranța că pot avea un viitor frumos și în provincie” (10 iunie) etc. În unele cazuri, știrile erau însoțite de burtiere care au amplificat mesajul despre realizările aleșilor locali cum

ar fi „Schimbarea la față a Albinețului Vechi” (2 iunie), „Omul sfințește locul” (4 iunie), „Schimbări în bine la Pietrosu” (7 iunie), „Soarta satului, în mâinile primarului” (9 iunie) etc.

Totodată, în fiecare buletin erau unele știri în care exponenții BECS au apărut acuzându-i pe unii oponenți politici de lipsă de integritate (PAS); că ar promova inițiative legislative „antipopulare” cum ar fi majorarea vârstei de pensionare, acordarea dreptului cetățenilor străini de a cumpăra terenuri agricole în R. Moldova, lichidarea raioanelor și primăriilor (PAS); de atitudine discriminatorie față de locuitorii din stânga Nistrului atunci când se opun deschiderii secțiilor de votare în regiunea transnistreană (PPDA și PAS) etc. În mare parte, exponenții BECS au fost prezentați drept salvatori, iar oponenții, în mare parte cei din PAS, drept dușmani ([Tehnica de manipulare a salvatorului național și cea a dușmanului](#)).

Tonalitatea abordării PAS a fost negativă în toate cele 9 cazuri în care a fost vorba de acest concurent. NTV-Moldova a avut o atitudine tendențioasă și tonalitate negativă și în raport cu președinta RM, Maia Sandu, în cel puțin 9 materiale care i-au fost dedicate sau în care a fost menționată. De exemplu, pe 1 și 2 iunie, NTV Moldova a difuzat materiale extinse despre vizitele Maiei Sandu în teritoriu. Pe 1 iunie, într-un reportaj de circa 7 minute (a cincea parte din buletin), NTV Moldova a reflectat vizita Maiei Sandu la Edineț unde locuitorii din nordul țării „au protestat față de politicile antipopulare ale Președinției și neglijența de care dă dovadă președintele în raport cu oamenii de rând”. În reportaj apar multe imagini de ambianță în care manifestanții scandează și o acuză pe Maia Sandu. Atitudinea tendențioasă a NTV-Moldova a putut fi observată prin generalizări, amestec dintre fapte și opinii sau dezechilibru de surse: „Fără ceremonia de întâmpinare, Maia Sandu a fost condusă rapid în clădire. Acolo au fost transportați din timp doar simpatizanții și membrii unui singur partid politic. Oamenii care nu sunt de partea Maiei Sandu erau dați afară (...) Atitudinea agresivă și selectivă în raport cu locuitorii orașului a atârnat și mai mult spiritele”; „Victime ale situației au fost și mai mulți copii din raionul Edineț. În sala de concerte a Casei de Cultură era planificată o ceremonie prilejuită de Ziua Internațională a Copilului. Maia Sandu a ocupat sala timp de aproape două ore, iar părinții și copii au fost ținuți în stradă”; „Când și-a încheiat ședința la Consiliul raional, Maia Sandu a fost nevoită din nou să afle ce crede poporul despre ea”, propoziție urmată de o ambianță în care un bărbat scandează: „Cel mai mincinos președinte!” etc. La sfârșitul materialului, reporterul menționează că până la campania electorală, Maia Sandu se deplasa extrem de rar în raioane. Președinția a fost lipsită de dreptul la replică.

Și pe 2 iunie, în debutul buletinului de știri, în trei materiale consecutive, NTV-Moldova a avut o atitudine tendențioasă și tonalitate negativă în raport cu Maia Sandu. În primul material din buletin, o continuare a evenimentelor de la Edineț unde Maia Sandu ar fi spus că a depus o inițiativă legislativă de majorare a pensiei minime, postul citează un portal online care susține că președinta R. Moldova ar fi spus un neadevăr, NTV-Moldova folosind burtiera: „Una spune, alta face”. În cel de-al doilea material, jurnaliștii susțin că „Maia Sandu a fost pusă la respect la Căușeni”, unde președinta ar fi încercat să scoată presa din sala de ședințe. La începutul materialului, NTV-Moldova amintește despre angajamentul Maiei Sandu în raport cu presa potrivit căruia Președinția va deveni o instituție transparentă. Postul afirmă că „imediat după ce a urcat în fotoliu, Maia Sandu a schimbat macazul”, cu precizarea că „Maia Sandu s-a remarcat deja ca un președinte care nu organizează conferințe de presă și refuză să le răspundă jurnaliștilor”. În cea de-a treia știre din același buletin, jurnaliștii NTV Moldova accentuează că „președintele Maia Sandu și partidele de dreapta își propun să lichideze două treimi din raioane și primării”, citând deputați PSRM.

Postul de televiziune a avut o atitudine tendențioasă și în raport cu partidele care promovează unirea cu România. De exemplu, pe 7 iunie, într-un material despre un eveniment electoral al PUN, jurnaliștii susțin: *„Parlamentul de la Chișinău are o singură misiune – unirea cu România. Acest deziderat va fi promovat în următoarea legislatură de PUN, al cărui program electoral este format dintr-un singur obiectiv – cel al lipirii R. Moldova de independență”*, folosind burtiera tendențioasă: *„Lichidarea statului – singurul obiectiv”*. Tot în buletinul din 7 iunie, NTV Moldova difuzează o știre despre lansarea AUR în campania electorală, făcând referire la Dorin Chirtoacă care *„a condus Primăria capitalei timp de peste zece ani”* și care *„a declarat că principalii vinovați pentru problemele țării sunt politicieni care s-au aflat la conducere în ultimii ani”*.

În 4 știri, NTV-Moldova a avut o atitudine neutră față de alți trei concurenți electorali (PDM, PACE și PLD). În buletinul de la 19.00 nu au fost materiale despre evenimentele altor concurenți electorali, fapt care poate fi calificat drept omisiune

În perioada de raport, postul a difuzat 7 materiale despre rezultatele a trei sondajele electorale (1 iunie, 8 iunie, 10 iunie). Postul de televiziune a ținut cont, în mare parte, de prevederile *Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale în alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din R. Moldova*. Totuși, în cazul acestor știri, NTV-Moldova nu a anunțat cine sunt persoanele sau organizațiile care au comandat sondajele. Într-o știre din 10 iunie privind rezultatele unui sondaj realizat de Intellect Grup, postul subliniază, generalizând: *„Experții sunt de părerea că PCRM și PSRM vor reuși să mobilizeze la maximum electoratul de stânga”*.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

În perioada de raport, cele 69 de materiale difuzate de NTV-Moldova și analizate în cadrul acestei monitorizări au fost documentate din 239 de surse. În majoritatea cazurilor, sursele principale au fost exponenții BECS, reprezentanți ai administrației publice locale, cetățeni.

NTV-Moldova nu a asigurat acces egal în știri concurenților electorali, în materialele relevante fiind citați direct sau indirect 9 candidați în alegeri. Cea mai mare prezență în știri au avut-o reprezentanții BECS, care au intervenit timp de 3280 sec (0,9 ore), ceea ce constituie a patra parte din spațiul total de emisie alocat materialelor relevante. Spațiul dedicat BECS a fost de 25-32 ori mai mare decât cel alocat altor concurenți citați sau menționați.

Frecvența apariției actorilor electorali în știri și volumul intervențiilor

Subiecți citați/menționați	Frecvența	Durata apariției directe și indirecte, sec
BECS	42	3280
PDM	3	134
PPDA	4	116
PACE	3	89
PUN	2	69
AUR	3	67
PLD	1	57
PAS	12	54
PPPS	1	10

În 4 din cele 7 știri despre rezultatele sondajelor electorale a fost menționat și PP Șor sau liderul acestei formațiuni, Ilan Șor.

28 de știri au avut caracter conflictual, conținând diverse acuzații la adresa anumitor actori politici și electorali, marea majoritatea a acestora (24) fiind neechilibrate

Președinția sau Maia Sandu în calitate de președintă a fost menționată de 11 ori, de cele mai multe ori în știri controversate (cu excepția celor privind rezultatele sondajelor), fără a-i fi acordat dreptul la replică în majoritatea cazurilor. Durata apariției directe a fost de 82 de secunde, în mai multe cazuri fiind inserate citatele Maiei Sandu din perioadele anterioare pentru a fi combătute. La fel au fost dezechilibrate și 9 știri controversate în care a fost menționat PAS, fără a-i fi oferit drept la replică sau fiind întreprinși insuficienți pași pentru a asigura acest drept. De exemplu, în cazul știrii „*Cu pufușor pe botișor*” (9 iunie), în care doi candidați de pe lista PAS sunt acuzați de probleme de integritate, jurnaliștii susțin că purtătoarea de cuvânt a PAS, Aurica Rusnac-Jardan, nu a răspuns la telefon pentru a oferi comentarii. Un material difuzat pe 7 iunie, NTV Moldova îl citează pe deputatul PSRM Bogdan Țârdea potrivit căruia mai mulți reprezentanți PAS sunt vizați în dosare penale: „*În această listă fiecare al doilea fie este milionar, fie corupt, fie cu diplomă falsă*”. Potrivit NTV-Moldova, în acest caz Aurica Rusnac-Jardan a refuzat să ofere un comentariu.

Un dezechilibru a putut fi observat și în vox-urile cu cetățenii care fie criticau activitatea Maiei Sandu, fie susțineau inițiativele BECS sau realizările primarilor afiliați PSRM.

Din perspectiva asigurării egalității de gen, remarcăm un echilibru relativ al surselor, protagoniștii de sex masculin fiind citați/menționați de 114 ori, iar femeile - de 96 de ori (45%).

Limbajul și imaginile video utilizate

NTV-Moldova nu a utilizat limbaj discriminatoriu sau licențios la adresa concurenților electorali în știrile difuzate în perioada de raport. În cea mai mare parte, imaginile video incluse au respectat standardele etice și profesionale. Totuși, cel puțin într-un caz (9 iunie), postul a recurs la imagini din arhivă în care Maia Sandu apărea alături de fostul premier Vlad Filat, condamnat pentru acte de corupție, pentru a ilustra știri controversate cum ar fi subiectul furtului miliardului sau înstrăinarea bunurilor publice, fiind utilizată [tehnica transferului de imagine](#).

Prime TV

Implicarea în reflectarea campaniei electorale

În perioada 1-10 iunie 2021, în cele opt ediții ale *Primelor Știri* monitorizate, postul Prime TV a difuzat 61 de știri cu tangență electorală directă și indirectă cu volumul de 5659 sec (apr. 1,5 ore) în total, și două interviuri adiacente cu Igor Grosu, PAS, și Ion Chicu, PDCM. O mare parte din știrile analizate s-au referit la înregistrarea și lansarea candidaților în campania pentru alegerile anticipate, activitatea ordinară a CEC, sondaje de opinie privind opțiunile de vot ale alegătorilor, acuzații ale unor actori electorali la adresa altora, protestele organizate de unii candidați în legătură cu numărul redus de secții de votare peste hotare etc. Prime TV a avut și 6 materiale cu caracter electoral indirect care au vizat activități ale reprezentanților administrației publice centrale și locale, anumite activități ale președintei RM, Maia Sandu, știri prin care ar putea să se producă transferul de imagine pozitivă sau negativă către anumiți candidați în alegeri. De regulă, reportajele electorale nu au fost desfășurate, incluzând prioritar informații despre acțiunile relevante ale candidaților, fără a insera informații de context, opinii ale experților care ar fi conturat un tablou mai clar în ceea ce privește promisiunile electorale ale candidaților.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de raport, Prime TV a reflectat, în mare parte, corect activitățile desfășurate de concurenții electorali. Majoritatea știrilor cu caracter electoral (57 din 61) au prezentat informația echidistant, fără a fi înregistrate probleme ce țin de separarea faptelor de opinii sau abateri semnificative de la normele deontologice care să ducă la deformarea informației. În patru știri s-a putut sesiza un anumit grad de tendențiozitate prin selecția subiectelor pentru reflectare și a citatelor incluse. Astfel, în ediția *Primelor Știri* din 4 iunie a fost inserată o știre care abordează două subiecte diferite ca tematică - prima parte a știrii include opinia candidatului pe listele BECS Igor Dodon față de ajutorul care urmează a fi acordat Republicii Moldova de către Uniunea Europeană. Citatul selectat: *“Acești bani sunt importanți pentru infrastructură, dar sper că nu vor fi utilizați pentru societatea civilă, organizații non-guvernamentale care vor spăla acești bani”* se pliază pe insinuările și speculațiile anterioare ale PSRM cu privire la societatea civilă din RM și vine să fortifice mesajul că acești actori ar fi implicați în acțiuni ilegale. A doua parte a știrii prezintă opinia lui Igor Dodon față de decretul președintei Sandu de a-l revoca din funcție pe Vladislav Clima, președintele Curții de Apel Chișinău. Dodon contestă legalitatea decretului, concluzionând că *“Nu poți merge în rai, făcând treburi pentru care trebuie să te duci în iad”*, iar canalul include și opinii ale unor experți care critică acest decret. O altă știre, difuzată la 2 iunie, prezintă opinia lui Igor Dodon privind soluționarea crizei politice în viitorul parlament. În condițiile în care materialul nu include și opinii la subiect ale altor partide cu șanse de a accede în Parlament, devine neclar motivul informațional al difuzării unui astfel de subiect, preluat dintr-o emisiune TV, și denotă o anumită favorizare în raport cu Igor Dodon.

Tonalitatea reflectării candidaților electorali a fost neutră în majoritatea absolută a cazurilor. Totodată, s-a observat o anumită predilecție pentru reprezentanții BECS, care au fost favorizați de numărul mare al aparițiilor (15), PP Șor fiind favorizat de o știre cu caracter electoral indirect. De exemplu, știrea din 7 iunie despre redeschiderea la Orhei a unui parc de distracții pentru copii are un evident caracter publicitar, incluzând citate ale președintelui raionului Orhei și a primarului municipiului, ambii exponenți ai PP Șor, iar în final menționând că OrheiLand a fost deschis pe timpul când primar era Ilan Sor.

Postul a difuzat în perioada de raport 2 materiale despre sondajele electorale (1 iunie și 8 iunie), în mare parte ținând cont de prevederile *Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale în alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din R. Moldova*, dar știrea din 1 iunie nu a menționat sursele de finanțare sau comanditarul cercetării, ceea ce contravine prevederilor respective.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

Prime TV a asigurat în perioada de raport o diversitate relativă a surselor. La documentarea celor 61 de știri analizate s-a recurs la 150 de surse. Pentru majoritatea știrilor, sursele principale au fost candidații electorali, membrii CEC-ului, reprezentanți ai administrației publice centrale, cetățeni.

Din perspectiva frecvenței aparițiilor, remarcăm prezența mai mare în știri a reprezentanților BECS, care au avut cele mai multe apariții directe sau mențiuni și cel mai mare volum pentru intervenții directe sau indirecte comparativ cu alți candidați.

Frecvența apariției actorilor electorali în știri și volumul intervențiilor/Top 10

Subiecți citați/menționați	Frecvența	Durata apariției directe și indirecte, sec
BECS	15	615
PAS	14	225
AUR	11	187
PDCM	6	160
PDM	5	155
PPDA	7	145
BERU	5	145
PDA	5	120
PP Sor	6	115
PPPO	4	107

PLD a fost citat/menționat de 3 ori (70 sec), iar PUN, PVE și PNOI – câte o dată. În câteva rânduri în știri au fost listați toți concurenții înscrși în cursă.

Majoritatea știrilor despre înregistrarea candidaților și lansarea acestora în campanie au prezentat în principal opinii dintr-o singură perspectivă, fără a include și alte opinii relevante și/sau a completa materialul cu informație de context. Totodată, majoritatea știrilor controversate care au conținut acuzații directe la adresa unor candidați electorali, partide politice sau autorități locale și centrale, au asigurat dreptul la replică și echilibrul surselor (30 din numărul total de 35 materiale controversate). În cinci cazuri, postul a omis să prezinte ambele părți implicate în conflict. De exemplu, a rămas dezechilibrată știrea din 4 iunie despre reacția lui Igor Dodon, BECS, la decretul prezidențial privind anularea decretului de numire în funcție a președintelui Curții de APEL; știrea din 2 iunie despre opinia PSRM cu privire la *“eventuale reforme administrativ-teritoriale care ar urma să fie realizată după alegeri de către partidele de dreapta și președintele Maia Sandu, la solicitarea organizațiilor financiare internaționale”*. Postul îl citează detaliat pe Igor Dodon, transmițând mesajul că *“după o astfel de reformă, ar urma să fie lichidate două treimi din raioane și sate, iar cetățenii vor trebui să parcurgă zeci de kilometri pentru a-și rezolva problemele legate de pensii, alocații sociale sau să-și caute un loc de muncă”*. Prime TV inserează și opinia sumară a reprezentanților Președinției, fără a cita însă și opiniile ale experților independenți și a echilibra știrea.

Din perspectiva asigurării egalității de gen, postul a dat prioritate surselor/protagoniștilor de sex masculin, care au fost citați/menționați de 100 ori, femeile fiind citate/menționate în 36 de cazuri, sau 26%.

Limbajul și imaginile video utilizate

Prime TV nu a utilizat limbaj discriminatoriu în adresa concurenților electorali în știrile difuzate în perioada de raport. În ceea ce privește imaginile, acestea au fost neutre și au respectat standardele etice și profesionale.

Primul în Moldova

Implicarea în reflectarea campaniei electorale

În perioada 1-10 iunie 2021, canalul Primul în Moldova a difuzat 54 de știri cu tangență electorală, în cadrul celor opt ediții ale buletinului de la ora 18.00. O parte dintre ele au fost

incluse la rubrica *Electorală 2021* (preponderent cele cu tangență directă). Știrile la subiect au avut un volum total de 8936 de secunde (apr. 2,5 ore). Din numărul total de materiale analizate, o mare parte s-au referit la promisiunile electorale ale BECS și vizitele în teritoriu ale exponenților blocului, fiind abordată și lansarea sau obiectivele de campanie ale altor câtorva formațiuni, precum și criticele la adresa unora dintre inițiative, acuzații lansate de BECS la adresa PAS și a Maiei Sandu, activitatea ordinară a CEC, sondaje de opinie. În ceea ce privește materialele indirecte, Primul în Moldova a difuzat un șir de reportaje din localități conduse de primari PSRM, unde au fost sau sunt implementate proiecte de dezvoltare a infrastructurii. Totodată, mai multe știri au vizat activitatea președintei Maia Sandu în strânsă conexiune cu cea a PAS.

În general, în cele mai multe cazuri, știrile au fost extinse, completate cu citate directe, voxuri ale cetățenilor, comentarii ale unor experți/analști.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de raport, Primul în Moldova a reflectat tendențios și cu amestec dintre fapte și opinii mai mult de jumătate dintre știrile cu tematică electorală, fapt interzis de Codul Serviciilor Media Audiovizuale (Art. 13 (1) care prevede expres obligația de a separa faptele de opinii și de a informa corect și imparțial evenimentele. Pe de o parte, televiziunea a favorizat și a plasat într-o lumină pozitivă BECS și exponenții blocului, iar pe de altă parte a defavorizat și a pus în lumină negativă deopotrivă PAS și pe șefa statului, Maia Sandu. 32 de știri (60%) din 54 au avut un caracter tendențios și nu au separat faptele de opiniile jurnaliștilor.

Postul de televiziune Primul în Moldova a promovat în fiecare buletin obiectivele și promisiunile electorale ale BECS (unele fiind prezentate drept fapt împlinit), difuzând în total 22 de știri pozitive la adresa formațiunii. Materialele au relatat despre aceste deziderate în cadrul întâlnirilor electorale ale lui Igor Dodon cu angajații unor întreprinderi sau instituții, din evenimentul de lansare a BECS în campanie, din postările liderului PSRM pe rețelele sociale sau prezența în emisiuni televizate. Unele inițiative, anunțate într-o știre inițială, cu citarea surselor primare, au fost reluate și în buletinele din zilele următoare, dar cu o altă abordare. Un exemplu ar fi proiectul instituirii așa-numitului capital matern, anunțat la 1 iunie de candidatul pe listele BECS Vladimir Odnostalco. Pe 2 iunie, Primul în Moldova a difuzat o altă știre cu un șir de voxuri care laudă inițiativa. Se recurge la amestec dintre fapte și opinii și generalizări: *[Inițiativa, n.r.] este susținută de familiile tinere din țara noastră; Potrivit oamenilor, guvernarea socialiștilor a pus bazele unor proiecte bune; În perioada guvernării socialiste au fost întreprinse mai multe măsuri pentru a ajuta familiile cu copii. Același scenariu a fost aplicat, bunăoară, în cazul promisiunilor privind indexarea pensiilor, promovate în a doua săptămână de monitorizare.*

Un alt exemplu de generalizare, într-o știre din 3 iunie, ține de promisiunea lui Igor Dodon că „BECS va reveni la legile blocate de președintele Maia Sandu chiar în primele ședințe ale noului Parlament”, prezentatoarea afirmând că „și alegătorii cred că aceste proiecte prioritare trebuie susținute”. Pe 9 iunie, Primul în Moldova a relatat despre „schimbările pozitive care se produc în țară de la căderea regimului Plahotniuc”, fapt întâmplat „datorită implicării lui Igor Dodon”, care era pe atunci președintele țării.

Pe o tonalitate pozitivă sunt și știrile cu tentă electorală indirectă, în care se relatează despre proiecte de infrastructură în sate și comune conduse de primari socialiști - reparația drumurilor, conectarea la rețeaua de gaze sau apă potabilă, renovarea școlilor și grădinițelor etc. Relevante

în acest caz sunt și burtierele pe care Primul în Moldova titrează: „*Încă un exemplu de renaștere a unei localități*” sau „*Investiții în bunăstarea oamenilor*”.

De notat că majoritatea știrilor cu tonalitate pozitivă la adresa BECS s-au încheiat cu fraza: „*La alegerile anticipate din 11 iulie, BECS este sub numărul 6 în buletinele de vot*”.

Pe de altă parte, tonalitate reflectării PAS și președintei Sandu a fost negativă în 31 de știri din cele 54 monitorizate. Postul a difuzat mai multe știri care au transmis mesaje potrivit cărora raioanele țării vor fi lichidate și vor fi adoptate legi care să permită străinilor să cumpere pământuri agricole drept pretext pentru denigrarea șefei statului și transfer de imagine negativă asupra PAS. Au fost diseminate astfel de mesaje ca „*Maia Sandu nu a întreprins nicio acțiune pentru a ridica nivelul pensiei minime în țară*”, „*dizolvarea Parlamentului și inițierea anticipatelor de către președintele Maia Sandu a lipsit angajații din sistemul medical de majorare salarială cu 40%*” sau „*Maia Sandu este suspectată că folosește problemele din justiție pentru a obține puncte politice în actuala campanie*”. Cu referire la PAS, pe 4 iunie, televiziunea începe o știre cu afirmația că „*PAS nu deține monopolul pe eșichierul de dreapta, iar o bună parte din cetățeni s-au dezamăgit în această formațiune*”, fără a face trimitere la vreo sursă a acestor declarații. Se citează în schimb liderii altor formațiuni de dreapta care au afirmat, într-o emisiune TV, că nu vor renunța la cursa electorală în favoarea PAS.

O altă știre tendențioasă, din 1 iunie, a informat despre vizita Maiei Sandu la Edineț, unde a fost huiduită de un grup de cetățeni, amestecând faptele și opiniile: „*Zi grea pentru Maia Sandu*”, „*Politicile antipopulare și ignoranța de care dă dovadă președintele*”; „*Atitudine agresivă și selectivă*”; „*Victime ale situației au fost și mai mulți copii*”; „*S-a baricadat în spatele a 100 de polițiști*” etc.

În cazul știrii din 7 iunie despre protestul organizat de mai multe formațiuni în fața sediului CEC, redacția a omis să informeze despre revendicările manifestanților, deplasând accentul spre ambuteiajele create din cauza mitingului: „*Nervi și timp pierdut în trafic în zona sediului CEC*”; „*Manifestanții au blocat neregular traseul*”; „*Ambuteiaje infernale*”; „*Nervii au fost întinși strună*”.

Primul în Moldova a avut o atitudine neutră față de alți câțiva concurenți electorali abordați în știri (PUN, AUR, PDM). De remarcat că știrile despre înregistrarea unor formațiuni sau evenimentele de lansare în campanie nu s-au regăsit deloc în buletinele monitorizate, ceea ce poate fi calificat drept omisiune (de ex., evenimentele de lansare a PAS sau BERU în cursă, activitatea electorală a PDCM).

Postul a difuzat în perioada de raport 3 materiale despre două sondaje electorale (1 iunie și 8 iunie), în mare parte ținând cont de prevederile *Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale în alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din R. Moldova*. În cazul știrii din 8 iunie, redacția a recurs la un caz de manipulare informațională. Mai exact, la capitolul *Cei mai apreciați politicieni*, sondajul arăta că pe primul loc se clasa Maia Sandu, urmată de Igor Dodon și Vladimir Voronin. Primul în Moldova a afirmat însă în debutul știrii: „*Liderii Blocului Comuniștilor și Socialiștilor se bucură, cumulat, de cea mai mare încredere în rândul moldovenilor, după care urmează șeful statului, Maia Sandu*”.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

Cele 54 de materiale relevante au citat direct sau indirect 207 surse, în principal candidații electorali (de regulă reprezentanți ai BECS); membrii CEC, reprezentanți ai administrației publice centrale și locale, juriști, medici, cetățeni.

În perioada de raport s-a observat o discrepanță substanțială între frecvența și durata apariției BECS în raport cu alți concurenți electorali. Reprezentanții BECS au avut cele mai multe apariții directe/indirecte sau mențiuni și cel mai mare volum pentru intervenții directe sau indirecte. Durata apariției a constituit 2156 sec - ¼ din volumul total de emisie al știrilor monitorizate, iar unele știri au fost deosebit de mari cum ar fi, de exemplu, știrea din 7 iunie care vorbește despre *Investiții în bunăstarea oamenilor* (400 sec) sau știrea din 1 iunie despre vizita președintei Sandu la Edineț unde a fost huiduită (340 sec). Reprezentanții PAS au fost preponderent menționați (10 ori), având 6 intervenții directe sau indirecte. Corespunzător, președinta Maia Sandu a fost menționată de 17 ori în știri, având acces direct de 3 ori.

Frecvența apariției actorilor electorali în știri și volumul intervențiilor

Subiecți citați/menționați	Frecvența	Durata apariției directe și indirecte, sec
BECS	29	2156
PPDA	4	158
PDM	3	143
PUN	2	133
AUR	3	98
PAS	16	92
PACE	1	36
PPPS	1	11

Majoritatea știrilor controversate care au conținut învinuiri/acuzații directe la adresa anumitor protagoniști nu au asigurat dreptul la replică - 19 din cele 22 de știri controversate au fost dezechilibrate. Bunăoară, este dezechilibrată știrea din 1 iunie despre reacția Asociației Judecătorilor la decretul prezidențial privind anularea decretului de numire în funcție a președintelui Curții de Apel; știrea din 2 iunie, potrivit căreia „Maia Sandu nu a întreprins nicio acțiune pentru a ridica nivelul pensiei minime în țară”; știrea potrivit căreia „BECS nu va admite lichidarea raioanelor și reducerea numărului satelor”; știrea din 7 iunie potrivit căreia majoritatea candidaților pe listele PAS sunt foști membri PLDM, formațiune în perioada guvernării căreia „s-au întâmplat cele mai mari infracțiuni economice și financiare”; cea din 9 iunie - „Maia Sandu abuzează de lege atunci când menține în funcție unii consilieri care sunt candidați la alegeri pe listele PAS”.

În unele cazuri, replica lipsește, iar în altele jurnaliștii menționează că PAS nu a răspuns la telefon pentru comentariu sau Președinția „*nu a comentat deocamdată informațiile făcute publice de BECS*”, fiind evidentă lipsa efortului jurnalistic de a oferi dreptul la replică surselor vizate/acuzate, potrivit normelor deontologice dar și prevederilor legale. Astfel, postul nu a ținut cont de prevederile Art.13 (4) al Codului Serviciilor Media Audiovizuale privind obligația reflectării echilibrate a diferitelor opinii.

Dezechilibrul surselor se remarcă și în cazul vox-urilor - exclusiv laudative în știrile ce pun în lumină pozitivă BESC și doar negative/critice în știrile tendențioase la adresa PAS/Maia Sandu.

În perioada de raport, postul a asigurat un echilibru relativ al surselor din perspectiva de gen: protagoniștii de sex masculin au fost citați/menționați de 106 ori, depășind numărul femeilor care au fost citate/menționate de 74 de ori (41%).

Limbajul și imaginile video utilizate

Primul în Moldova nu a utilizat limbaj discriminatoriu sau licențios la adresa concurenților electorali în știrile difuzate în perioada de raport. Și imaginile video incluse au respectat standardele etice și profesionale, dar s-a remarcat faptul că, în unele cazuri, microfonul reporterului avea logo-ul postului NTV Moldova.

Pro TV

Implicarea în reflectarea campaniei electorale

Postul de televiziune Pro TV a reflectat campania electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie în 40 de știri cu caracter electoral direct sau indirect difuzate în cadrul a nouă ediții ale principalului buletin de știri al zilei. Cu un volum total de 4616 sec. (1,2 ore), știrile au vizat înregistrarea concurenților electorali în cursa pentru parlamentare și lansarea lor în campania electorală, deciziile CEC privind aprobarea și ulterior suplینirea numărului secțiilor de votare peste hotare, precum și protestele cetățenilor legate de aceste decizii, sondajele de opinie privind preferințele electorale ale populației etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Reportajele au reflectat marea majoritate a candidaților înscriși în cursă, fiindu-le acordat spațiu de emisie în funcție de evenimentele electorale organizate. Cea mai mare parte (35) a știrilor monitorizate au fost tratate corect, fiind separate faptele de opinie, concurenții electorali fiind prezentați neutru, fără a fi remarcate abateri de la normele deontologice.

Totuși, în perioada de raport au fost înregistrate 5 materiale în care accentul a fost pus nu atât pe programele și promisiunile electorale ale concurenților, cât pe senzationalism și pe aspecte irelevante de la evenimentele de lansare, ceea ce denotă un anumit grad de tendențiozitate. De exemplu, în știrea din data de 3 iunie, despre lansarea BERU în campania electorală, materialul a pus accent pe aspecte mai puțin relevante contextului electoral. Jurnalistul a precizat că „Renato Usatii a fost întâmpinat cu aplauze”, a făcut constatarea că „promisiunile au curs gârlă”, iar „între timp în sală invitații se pare că se plictisesc așa că fiecare și-a găsit ocupație - unii se jucau în telefoane, iar alții navigau pe internet”.

Similar a fost reflectată și lansarea în campania electorală a AUR într-un reportaj difuzat pe data de 7 iunie. În intro-ul știrii, prezentatoarea a ținut să menționeze că „evenimentul a avut loc la Gară, unde participanții au ajuns cu un autocar galben”, iar după ce „au instalat două boxe, Dorin Chirtoacă (...), a avut grijă ca sunetul să funcționeze”. De asemenea, reporterul a menționat că „unele acțiuni nu au fost sincronizate”, iar „după lansare participanți au fost îndemnați să urce în autocar (...), dar autocarul nu s-a mișcat din loc până nu a fost făcută o fotografie cu toți membrii și susținătorii partidului AUR”. Astfel, din cele 115 secunde rezervate respectivei știrii, doar 22 de secunde au fost acordate reprezentanților AUR pentru a-

și expune programul electoral, restul timpului de antenă fiind ocupat de aspecte irelevante procesului electoral.

Prezentarea programului electoral al BECS pentru alegerile parlamentare anticipate, de asemenea, nu a fost lipsită de nuanțări. În debutul știrii reporterul a anunțat că socialiștii și comuniștii și-au prezentat programul electoral „*într-o uzină, înconjurați de tractoare și cisterne*”, iar la final a menționat că „*ultimul la tribună a ieșit la pas încet Vladimir Voronin*”, sugerând asupra faptului că acesta ar avea probleme la deplasare. Amestecul faptelor și al opiniilor s-a făcut simțit atunci când reporterul a notat în cadrul aceleiași știri că „*pentru sărăcia din Moldova au dat vina pe fostele guvernări, dar nu au menționat că și ei au făcut parte din acestea*”, dar și atunci când a precizat că „*alți membri au spus că dacă ajung în viitorul legislativ vor aloca bani pentru proiecte de infrastructură, vor construi grădinițe și vor crește pensiile și salariile - lucruri promise de socialiști și în campaniile precedente, dar care așa și nu au fost realizate*”. Constatarea „*asa și nu au fost realizate*” este o concluzie generală a reporterului, care apare pe rol de expert.

Lansarea în cursa electorală a PCDM pe data de 8 iunie a fost tratată tendențios, cu evocarea unor aspecte care nu au nicio legătură cu procesul electoral. Astfel, în intro-ul știrii prezentatoarea a evidențiat faptul că „*evenimentul a avut loc la sediul formațiunii, într-o clădire închiriată cu 300 000 de lei pe an*”. În debutul știrii, reporterul a menționat că „*după ce membrii echipei s-au aranjat în fața presei, Viorica Dumbrăveanu (...) a mers să-l invite pe Ion Chicu dintr-un birou de alături*”. Irelevantă a fost și precizarea că „*fostul premier și-a citit programul de pe foaie*”, precizând totodată că „*și ceilalți candidați care au avut discursuri și-au făcut notițe*”, Pro TV rezervând câteva secunde pentru a ilustra cum un candidat își scoate foia din buzunar. Din cele 120 de sec. rezervate știrii în cauză, doar 13 secunde au fost acordate președintelui formațiunii, Ion Chicu, pentru enunțarea câtorva teze din programul electoral al partidului, alte 6e secunde fiind distribuite la trei candidați. Restul timpului a fost acordat aspectelor neesențiale.

Pe 10 iunie, în materialul despre lansarea în campanie a PLD, reporterul a menționat că „*fără prea multă agitație și doar cu un panou în spate cu sigla formațiunii, cei de la PLD s-au lansat în campania electorală*”. În cuprinsul știrii, s-a menționat că „*deși s-au lăudat cu echipa pe care o au la eveniment erau prezenți doar primii trei candidați*”, iar „*în timp ce își prezentau discursurile cei trei candidați s-au contrazis de câteva ori*”.

Tonalitatea abordării majorității concurenților electorali a fost neutră. 2 materiale l-au pus în lumină negativă pe candidatul electoral BECS, alți 4 concurenți – AUR, PCDM, PP Șor și PLD fiind protagoniștii a câte o știre negativă.

Postul a reflectat opțiunile electorale ale alegătorilor, difuzând rezultatele a trei sondaje de opinie (1 iunie, 8 iunie și 9 iunie). În mare parte, acestea au corespuns prevederilor *Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale în alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din R. Moldova*, fiind menționate eșantionul, marja de eroare și sursele de finanțare, fără a menționa dacă sondajele au fost aprobate de CEC.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

În procesul de documentare a surselor, Pro TV a utilizat 113 surse citate direct sau indirect, de cele mai multe ori fiind citați concurenții electorali și reprezentanții CEC. În cazul știrilor electorale, acestea s-au bazat pe declarațiile făcute în cadrul conferințelor de presă sau de la lansarea în cursa electorală.

În perioada monitorizării nu a fost constatată vreo predilecție a Pro TV pentru anumiți concurenți electoral. În același timp, cele mai multe apariții în calitate de surse le-au avut reprezentanții PAS, BECS și PPDA, fiind citați direct sau indirect de 11, 10 și respectiv, 8 ori. Din punctul de vedere al spațiului alocat, nu a fost remarcată o discrepanță vădită între concurenții reflectați. PLD și PNOI, PVE, PDM și PACE au fost menționați o singură dată.

Frecvența apariției actorilor electorali în știri și volumul intervențiilor/Top 10

Subiecți citați/menționați	Frecvența	Durata apariției directe și indirecte, sec
PAS	11	99
BECS	10	57
PPDA	8	75
AUR	5	38
BERU	4	72
PUN	4	108
PLD	3	63
PP Sor	3	19
PPO	2	36
PCDM	2	56
PDA	2	14

În cazul știrilor controversate (18) postul a asigurat echilibrul surselor în 17. Într-un reportaj din 9 iunie, Pro TV a difuzat o știre în care „un primar democrat susține că a primit scrisori din partea lui Vasile Bolea (PSRM) prin care se cer explicații privind cheltuirea banului public”. Toată știrea este bazată pe declarațiile primarului democrat, la final, reporterul menționând că „nici Vasile Bolea, nici purtătoarea de cuvânt de la MAI nu ne-au răspuns astăzi la telefon pentru comentarii”. Postul nu a încercat să identifice alte surse relevante pentru a asigura echilibrul acestora, deși normele deontologice stipulează expres acest lucru.

În știrile privind înregistrarea unei sau altei formațiuni politice în cursa electorală, Pro TV a enumerat toate partidele deja înregistrate sau care urmează a fi înregistrate de către CEC.

La capitolul echilibrului de gen, Pro TV a acordat prioritate surselor masculine (73), în timp ce sursele feminine (18) au avut o reflectare mai mică (20%).

Limbaajul și imaginile video utilizate

În linii generale, limbaajul știrilor electorale la Pro TV a respectat normele deontologice, fiind evitate calificative și limbaaj discriminatoriu. Imaginile video și foto utilizate au corespuns realității.

Publika TV

Implicarea în reflectarea campaniei electorale

Postul de televiziune Publika TV a difuzat în perioada de monitorizare 63 de știri cu tentă electorală. Volumul total al acestora a fost de 5664 de secunde (1,6 ore). În mare parte, subiectele au vizat înregistrarea concurenților de către CEC și evenimentele de lansare a formațiunilor în campanie, obiectivele electorale enunțate de candidați, protestele, datele

sondajelor făcute publice în această perioadă, discuțiile din jurul numărului secțiilor de vot ce urmează a fi deschise în afara țării sau pe marginea decretului prezidențial de anulare a numirii președintelui Curții de Apel Chișinău în funcție. Majoritatea știrilor s-au bazat pe sursele primare ale informațiilor și nu au fost completate cu alte opinii, experți sau detalii de context, informația de background fiind inclusă preponderent în știrile controversate.

Imparțialitate și obiectivate. Partizanat politic

Majoritatea știrilor (61 din 63) au fost neutre, netendențioase și au respectat principiul separării faptelor de opinii. În două cazuri a fost observată o ușoară tentă tendențioasă evidentă atât în modalitatea de relatare, cât și pe burtiere. Într-o știre din 7 iunie, despre protestul membrilor AUR în fața sediului PSRM, Publika titrează „*Scandal între AUR și PSRM*”; „*Spiritele s-au încins*”. Tot la „*scandal*”, dar „*în jurul candidaților*”, postul TV se referă în știrea din 9 iunie despre acuzațiile unor candidați cu privire la anumite conflicte de interese cu implicarea unei candidate de pe listele PAS pentru alegerile parlamentare.

O altă știre cu caracter tendențios a fost difuzată la 5 iunie, postul citându-l indirect pe Igor Dodon care ar fi declarat, la o întrevedere cu un oficial american, că regretă tentativele unor forțe externe de a influența treburile interne ale Republicii Moldova și a-și impune controlul la Chișinău. Redacția nu precizează sursa acestei informații, Igor Dodon nu este citat direct, lipsește orice altă opinie la acest subiect. În afara acestui caz, exponentul BECS a fost plasat în lumină pozitivă în alte 3 știri redactate strict în baza unor declarații lansate de Igor Dodon fie într-un live pe Facebook (știre din 6 iunie, însoțită de coloană sonoră) sau în interviuri pentru alte instituții media. În aceste știri, sursa se arată sigură că BECS va obține majoritate parlamentară, are succes în sondaje, PSRM și PCRM și-au unit forțele „*pentru a guverna împreună*”, „*pentru cetățeni*”. Tonalitatea reflectării celorlalți concurenți electorali a fost neutră.

Publika TV a informat în această perioadă despre rezultatele a trei sondaje (din 1, 8 și 9 iunie), în cadrul a trei știri. Accentul a fost pus pe formațiunile care ar accede în Parlament, conform datelor, fiind menționați pe scurt toți concurenții vizați. Informația a corespuns prevederilor *Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale în alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din R. Moldova*.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

La documentarea celor 63 de știri, Publika a recurs la 172 de surse. În majoritatea cazurilor este vorba de lideri și membri ai formațiunilor participante în alegeri, fiind citați și reprezentanții CEC, ai administrației publice centrale, instituții de stat și organe de drept, cetățeni. Știrile cu tematică electorală, difuzate în perioada monitorizată, au fost în mare parte scurte și dintr-o singură sursă (sursele primare de la evenimente).

Cele mai multe apariții la Publika le-au avut reprezentanții BECS, care au fost menționați ori citați direct sau indirect de 15 ori, spațiul de emisie alocat fiind de 354 de secunde. În cazul PAS, deși a fost menționat sau citat puțin mai mult (18 ori), timpul de emisie alocat a fost de aproape 2 ori mai mic - 197 de secunde.

Frecvența apariției actorilor electorali în știri și volumul intervențiilor/Top 10

Subiecți citați/menționați	Frecvența	Durata apariției directe și indirecte, sec
BECS	15	354
PAS	18	197
PPDA	9	167
PACE	3	158
AUR	9	148
PDCM	6	147
PDM	3	84
PUN	3	61
PLD	2	58
PPPO	3	51

PDA, BERU, PNOI și PVE au fost citați sau menționați între 1-4 ori, spațiul de emisie fiind mai mic de 50 sec..

Din numărul total de 18 știri conflictuale, 6 au fost dezechilibrate și nu au respectat principiul oferirii dreptului la replică. Bunăoară, într-o știre din 6 iunie, Igor Dodon afirmă că este sigur de faptul că BECS va avea majoritate parlamentară și face trimitere la sondaje din care ar reieși că popularitatea PAS este în scădere. Într-o altă știre din aceeași zi, la subiectul numărului secțiilor de votare ce urmează să fie deschise în diasporă, Gheorghe Cavaliuc acuză PPDA și PAS că nu au implementat votul electronic cât au fost la guvernare, dând de înțeles că s-ar face responsabili de situația din prezent. Într-o următoare știre la aceeași tematică, secretarul CEC, Maxim Lebedinschi, acuză Ministerul Afacerilor Externe că „trîșează” și are „solicitări populiste”. Totodată, pe 7 iunie, când a informat despre protestul organizat de câteva formațiuni în fața sediului CEC, Publika a expus nemulțumirile și argumentele protestatarilor, a citat liderii AUR, PAS, PPDA, care au cerut inclusiv demisia CEC, dar nu a echilibrat cu opinia reprezentanților comisiei. În toate aceste știri, replica celor vizați/acuzați lipsește.

În ceea ce privește echilibrul de gen, se atestă un decalaj semnificativ între numărul bărbaților și femeilor citate - 104 versus 35 de sex feminin (25%).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat în știrile monitorizate a corespuns normelor etice și deontologice, fără a se recurge la etichete și catalogări. În cazul știrii din 3 iunie despre un protest organizat în fața Primăriei municipiului Chișinău, inițial este citat direct Vladimir Mitru în calitate de consilier municipal PAS, după care, același Mitru este prezentat drept consilierul primarului Ceban, fapt care generează confuzie.

Corectitudinea s-a remarcat și în cazul secvențelor video utilizate, care au fost relevante subiectului și a fost indicată sursa acestora.

RTR Moldova**Implicarea în reflectarea campaniei electorale**

În perioada monitorizată, postul de televiziune RTR Moldova a difuzat 45 de subiecte electorale în cele 8 ediții ale principalului buletin de știri al zilei, cu un volum de 3822 secunde (1,1 ore). Înregistrarea candidaților în cursa pentru alegerile anticipate de către CEC, prezentarea programelor electorale și activitățile de campanie ale candidaților – au fost principalele teme reflectate în știrile electorale. Știrile despre candidații electorali s-au regăsit la rubrica „Alegeri parlamentare anticipate 2021”(41). Alte știri despre procesul electoral, 4 la număr, au fost difuzate în afara rubricii (informații de la CEC, măsuri de prevenire a infecției COVID-19 în timpul organizării și desfășurării alegerilor parlamentare anticipate).

Imparțialitate și obiectivate. Partizanat politic

Postul a oferit acces în știri pentru majoritatea candidaților electorali, reflectând corect activitățile desfășurate de aceștia. Nu au fost depistate abateri de la normele deontologice, știrile prezentând informația cu caracter electoral în mod echidistant, neutru, iar faptele au fost separate de opinie. Nu au fost identificate predilecții față de anumiți concurenți electorali sau tendințe de favorizare/defavorizare în raport cu aceștia, tonalitatea reflectării fiind neutră pentru toți concurenții.

În buletinele de știri monitorizate, nu au fost incluse materiale despre sondaje electorale.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

Reporterii RTR Moldova au consultat 98 de surse în realizarea subiectelor electorale, cel mai des fiind citați concurenții electorali de la evenimente electorale, din interviuri pentru alte redacții sau postări pe rețelele sociale. În două știri, au fost intervievați și cetățeni.

Reprezentanții candidatului electoral BECS au avut cele mai multe apariții, cu un volum de emisie de 207 sec. Cu aceeași frecvență, au fost citați și reprezentanții PPDA - 193 sec.

Frecvența apariției actorilor electorali în știri și volumul intervențiilor/Top 10

Subiecți citați/menționați	Frecvența	Durata apariției directe și indirecte, sec
BECS	5	207
PPDA	5	193
PAS	4	137
PDM	3	134
PACCC	5	133
PUN	4	108
BERU	3	96
PACE	2	66
AUR	2	64
PPO	2	62

PDA a avut două apariții (52 sec), PDCM – una (46 sec), PP Șor a avut o apariție (30 sec) și o singură dată a fost menționat, PVE – o apariție (28 sec) și o mențiune, iar PLD o singură apariție (10 sec).

Din numărul total de știri difuzate, două au fost controversate și dezechilibrate. Primul material, pus pe post pe data de 8 iunie, se referă la anunțul candidatului electoral PACCC de a contesta hotărârea CEC privind înregistrarea candidatului AUR în cursa electorală. Potrivit lui Mark Tkaciuc, liderul partidului, AUR ar fi o formațiune extremistă care promovează deschis lichidarea statului moldovenesc. Știrea nu prezintă reacția candidatului AUR sau a CEC-ului vizavi de aceste acuzații, la final menționându-se că, deocamdată, nimeni nu a comentat aceste declarații.

În a doua știre, inclusă în ediția din 10 iunie, candidatul BECS, Radu Mudreac solicită Guvernului să ajute agricultorii afectați de grindină și ploi abundente. Candidatul menționează că autoritățile ar putea oferi sprijin cetățenilor din Fondul de rezervă, care, în prezent, constituie 28 de milioane de lei, dar încă nu au făcut nimic. Nu este clar dacă reporterul a încercat să afle și părerea Guvernului, precizându-se că executivul nu a comentat declarațiile candidatului BECS.

Raportul surselor din perspectiva gender a fost net în favoarea bărbaților (80 surse bărbați versus 11 surse femei (12%)).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul și imaginile video utilizate în buletinele de știri de la RTR Moldova au fost în corespundere cu normele deontologice, fără abateri și elemente discriminatorii.

Implicarea în reflectarea campaniei electorale

Postul de televiziune TV 6 a reflectat campania în 44 de știri cu tentă electorală directă sau indirectă, inserate la rubrica *Electorală 2021* în cadrul buletinului *Ora Știrilor*. Volumul total al materialelor relevante a fost 4888 sec (1,3 ore), acestea referindu-se la înregistrarea de către CEC a candidaților în alegeri, evenimentele de lansare în campanie și prezentarea priorităților acestora, problemele ce țin de numărul secțiilor de votare peste hotare și protestele organizate de unii actor politici, evenimente ce țin de activitatea administrației publice locale din Orhei etc. Reportajele electorale au reflectat marea majoritate a candidaților, informând succint despre declarațiile și promisiunile electorale ale acestora, fiind în același timp inserate mai multe materiale despre acuzațiile și speculațiile unor candidați la adresa altora.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

O mare parte (31) din materialele monitorizate au fost obiective, au separat faptele de opinie, prezentând neutru subiectele. În același timp, în perioada de raport a fost remarcată o abordare tendențioasă în 13 materiale, care au reflectat fie activitățile reprezentanților administrației publice din Orhei, conduse de exponenții PP Șor, fie au prezentat acuzațiile de corupție lansate la adresa candidaților PAS. Modul în care au fost structurare știrile acuzatoare denotă o atitudine părtinitoare din partea instituției media față de PAS, postul urmărind și selectând informațiile respective din diferite surse, fără a adopta un comportament similar în raport cu

alți concurenți electorali. Știrile acuzatoare au prezentat cu lux de amănunte acuzațiile, inserând și informații de context despre alți deputați care s-au retras de pe lista PAS după ce în spațiul public au apărut informații despre implicarea lor în afaceri ilicite. Unele știri de acest gen prezintă parțial opinii ale celor vizati, menționând uneori că persoanele vizate nu au răspuns la telefon pentru a comenta. În cazul materialelor în care surse sunt reprezentanții PP Șor, atitudinea mass media este pozitivă, cum ar fi știrea care o citează pe Ruxanda Glavan, candidată pe lista PP Șor, care critică modul în care este gestionată situația pandemică și oferă soluții, iar în final se menționează că partidul a avut mai multe inițiative în acest sens (9 iunie). De asemenea, imparțialitatea și obiectivitatea au fost afectate în cazul subiectelor cu participarea reprezentanților autorităților locale (redeschiderea parcului de distracții OrheiLand (4 iunie), oferirea de cadouri copiilor cu prilejul Zilei internaționale a copiilor (1 iunie), lucrări de reparație a drumurilor (7, 9 iunie), a curților din Orhei (11 iunie), în unele știri fiind remarcată nesepararea faptelor de opinie. De exemplu, reporterii accentuează în știri despre *cât de mult se bucură oamenii de infrastructura dezvoltată*, menționează că *oamenii sunt fericiți că-și vor vedea ograda renovată*, că *localnicii se declară încântați de felul cum decurg lucrurile*, că *alocarea banilor este apreciată de locatari*, *oamenii mulțumesc adânc că au făcut lucruri frumoase*, că *lucrările de reparație în Orhei continuă să bucure ochiul oamenilor etc.*

Atitudinea postului monitorizat față de actorii electorali și politici a fost pronunțat pozitivă față de PP Șor în 8 știri și negativă față de PAS – în 5 știri despre candidații PAS și 2 știri negative despre președinta Maia Sandu. Tonalitatea reflectării celorlalți candidați în alegeri a fost preponderent neutră.

TV6 a pus pe post în perioada de raport 2 materiale despre sondajele electorale (1 iunie și 8 iunie), care au fost în mare parte în corespundere cu prevederile *Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale în alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din R. Moldova*, dar nu au menționat sursele de finanțare sau comanditarii cercetării, ceea ce contravine prevederilor legale.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

La documentarea știrilor, postul TV6 a recurs la 92 de surse citate direct sau indirect. Materialele difuzate în perioada de raport de TV6 au citat de cele mai multe ori reprezentanții CEC, candidații electorali, reprezentanții administrației publice centrale și locale și cetățeni, în special în știri cu caracter electoral indirect. Sursele din știrile electorale nu au fost diverse, postul bazându-se prioritar pe declarațiile surselor primare făcute la evenimente de presă sau preluate din emisiuni tv sau portaluri online.

Cele mai multe apariții în calitate de surse la TV 6 au avut reprezentanții PP Șor, care au fost menționați/citați direct sau indirect de 12 ori, spațiul de emisie alocat fiind de 587 sec. Ca frecvență, PAS a fost citat/menționat de 12 ori, intervenind direct sau indirect de 6 ori timp de 98 sec.

Frecvența apariției actorilor electorali în știri și volumul intervențiilor/Top 10

Subiecți citați/menționați	Frecvența	Durata apariției directe și indirecte, sec
PP Sor	12	587
PACE	6	360
BECS	9	245
PAS	12	98

PLD	4	95
PPO	3	50
PCDM	2	45
BERU	5	40
AUR	4	35
PPDA	3	20

PDA, PACCC, PVE, PNOI au fost menționați/cițați câte o singură dată, lista tuturor candidaților fiind inclusă ca informații de context în câteva știri.

O mare parte (15) din numărul total al materialelor electorale controversate difuzate de TV6 în perioada de raport (22) au respectat principiul echilibrului surselor, fiind înregistrate 7 cazuri în care reporterii s-au abătut de la regula prezentării ambelor părți din conflict. În 5 dintre acestea, reporterii spun că cei vizați nu au răspuns la telefon pentru a comenta, fapt care nu absolvă redacția de responsabilitatea de a echilibra părerile. Or, în condițiile în care decizia editorială a fost de a pune pe post subiecte ce conțin acuzații, jurnaliștii ar fi trebuit să depună eforturi mai mari ca să obțină a doua părere, în special când e vorba de acuzații grave și defăimătoare. De exemplu, în buletinul din 9 iunie, postul a inserat un material făcut în baza unor informații publicate în mediul online, potrivit cărora un candidat de pe lista PAS ar fi implicat în scheme care ar fi prejudiciat statul de milioane de lei. Reporterul a luat legătura cu purtătoarea de cuvânt a PAS, care a sugerat să vorbească direct cu persoana vizată. Deși purtătoarea de cuvânt a promis să revină cu datele de contact, acest lucru nu s-a întâmplat, se spune în știre, fără a fi prezentate alte păreri care ar fi confirmat sau infirmat informația preluată din mediul online. Or, potrivit principiilor unui jurnalism responsabil, sarcina de a documenta știrile revine nu surselor, ci mass media, care trebuie să depună eforturi consistente ca să asigure echilibrul surselor.

Echilibrul de gen al surselor/protagoniștilor nu a fost asigurat în suficientă măsură în știrile relevante, TV6 citând/menționând mai des surse de sex masculin, decât de sex feminin - 72% bărbați față de 28% femei.

Limbajul și imaginile video utilizate

În majoritatea cazurilor, limbajul utilizat a fost în corespundere cu normele deontologice, nu a conținut epitete și calificative peiorative la adresa protagoniștilor și nu au fost înregistrate cazuri de manipulare a declarațiilor făcute de concurenți. Într-un singur caz, postul a inserat imagini neadecvate subiectului reflectat – în știrea din 7 iunie despre protestul organizat de reprezentanții mai multor candidați electorali în fața CEC sunt inserate imagini de la alt protest organizat în aceeași zi în fața Consiliului Concurenței. Mesajele de pe pancardele protestatarilor sunt în disonanță cu protestul din fața CEC.

Captură de ecran/TV6, Ora Știrilor, 7 iunie 2021

Într-un alt caz, în materialul de la conferința de presă organizată online de liderul partidului, Ilan Șor (7 iunie), burtiera este inexactă și derutantă, informând despre lansarea în campanie a partidului, pe când în știre sunt făcute declarații la alte subiecte și se anunță că lansarea va avea loc pe 11 iunie.

Implicarea în reflectarea campaniei electorale

În perioada 1-10 iunie 2021, TV8 a difuzat în cele opt ediții ale principalului buletin de știri de la 19.00 36 de materiale cu tentă electorală directă sau indirectă, cu volumul de 6318 secunde (circa 1,7 ore). În această perioadă, TV8 nu a avut o rubrică specială dedicată subiectelor electorale. Postul de televiziune a reflectat activitatea concurenților electorali, activitatea curentă a CEC, proteste la sediul CEC, procesul de judecată în care este vizată Comisia pentru că a deschis un număr mai mic de secții de votare peste hotare decât cel care ar fi necesar, potrivit unor partide politice, constatările Asociației Promo-LEX privind abaterile comise de trei formațiuni de la începerea campaniei electorale. TV8 nu a anunțat rezultatele sondajelor făcute publice în perioada 1 – 10 iunie. Mai multe știri s-au referit la dosarele penale în care sunt vizati reprezentanți ai unor formațiuni politice care candidează la alegerile parlamentare sau au reflectat declarațiile lansate de unii politicieni din aceste partide despre dosare penale de rezonanță.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de raport, TV8 a reflectat în majoritatea cazurilor corect activitățile desfășurate de concurenții electorali. Subiectele care au vizat procesul electoral, dar și participarea în campanie a candidaților prezenți în știri (circa 20 în total) au fost reflectate de o manieră neutră de către postul TV8. Instituția media nu a favorizat sau defavorizat în mod evident vreun concurent electoral. TV8 a menționat în știrile electorale difuzate în perioada monitorizată toate partidele înregistrate de Comisia Electorală Centrală (CEC), precum și numărul de dosare aflate în examinare.

Într-un caz, la lansarea în campanie a PPDA (pe 2 iunie), TV8 a amestecat fapte cu opinii și a dat dovadă de ușoară tendențiozitate: „*Evenimentul de lansare, organizat ca la carte, cu boxe, camere de filmat și două ecrane mari*”, „*s-a lăudat cu realizările formațiunii*”. Și într-o altă știre, pe 8 iunie, TV8 a reflectat lansarea PDCM, subliniind că „*promisiunile au curs gărlă*”.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

TV8 a asigurat în perioada de raport diversitatea surselor. La documentarea a 36 de știri, TV8 a citat/menționat 179 de surse: candidații electorali, membri ai CEC, reprezentanți ai administrației publice centrale, cetățeni, experți.

Din perspectiva spațiului de emisie alocat, a fost remarcată prezența mai mare a exponenților PPDA, formațiune care a avut cele mai multe apariții directe sau mențiuni și cel mai mare volum pentru intervenții directe sau indirecte comparativ cu alți candidați (aproape 5 minute).

Frecvența apariției actorilor electorali în știri și volumul intervențiilor/Top 10

Subiecți citați/menționați	Frecvența	Durata apariției directe și indirecte, sec
----------------------------	-----------	--

PPDA	12	294
BECS	13	170
PAS	13	136
BERU	4	106
PLD	1	68
PDCM	2	46
PP Șor	6	21
PPPO	2	19
AUR	2	6
PACE	2	5

Din totalul de 36 de materiale electorale directe sau indirecte, 29 au avut caracter conflictual și, cu excepția unui caz, în materiale au fost prezente opiniile tuturor părților implicate în conflict sau efortul jurnaliștilor de a colecta părerile tuturor celor vizați a fost evident.

La 10 iunie, postul a difuzat o știre realizată în baza declarațiilor făcute de premierul interimar Aureliu Ciocoi în cadrul emisiunii „Cutia Neagră” de la TV8 precum că deputați din mai multe partide ar fi pus presiune pe el cerând ca Guvernul să impună moratoriu pe standardele europene privind așternerea asfaltului: „și de la PAS, și de la PSRM, și de la Platforma DA”. Pentru drept la replică, jurnaliștii s-au limitat la o postare a deputatului PPDA publicată pe rețeaua socială Facebook. În știre nu a fost făcut public un alt efort al jurnaliștilor de a lua reacții sau de a oferi drept la replică.

Din perspectiva asigurării egalității de gen, sursele/protagoniștii de sex masculin au fost citați/menționați de 105 ori, iar femeile au fost citate/menționate de 51 de ori (32%).

Limbajul și imaginile video utilizate

TV8 nu a utilizat limbaj discriminatoriu în adresa concurenților electorali în știrile difuzate în perioada de raport. Imaginile utilizate au fost neutre și au respectat standardele etice și profesionale.

CONCLUZII GENERALE

În intervalul 1-10 iunie la cele 10 posturi de televiziune monitorizate în campania electorală s-au menținut următoarele tendințe:

- Postul public de televiziune Moldova 1 a avut un comportament echilibrat, oferind acces majorității concurenților electorali în știri, fără a favoriza sau defavoriza evident vreun candidat în alegeri. Majoritatea materialelor electorale au fost corecte și echidistante, dar s-au limitat la o singură sursă de informație, fără a trata subiectele în profunzime prin oferirea informațiilor de context, includerea altor surse relevante. Știrile conflictuale au fost de cele mai multe ori echilibrate, iar egalitate de gen a surselor nu a fost asigurată.
- Posturile private Jurnal TV, Pro TV, RTR Moldova și TV8 au oferit spațiu majorității candidaților care au desfășurat activități de campanie, fără a favoriza sau defavoriza evident vreun concurent electoral. Subiectele electorale au fost documentate preponderent din surse primare, iar cele controversate în majoritatea cazurilor au fost echilibrate, oferind dreptul la replică. Sursele citate nu au fost echilibrate din perspectiva asigurării egalității de gen, predominând surse de sex masculin.

- NTV Moldova și Primul în Moldova nu au oferit acces egal în știri tuturor concurenților electorali, reflectând subiectele electorale tendențios și dezechilibrat. Posturile au favorizat masiv Blocul Electoral al Comuniștilor și Socialiștilor, atât prin frecvența și spațiul alocat intervențiilor directe, cât și prin tonalitatea pozitivă a reflectării. Partidul Acțiune și Solidaritate a fost defavorizat evident, fiind menționat/citat doar în context negativ. Posturile au asigurat un echilibru relativ al egalității de gen a surselor citate, dar nu au asigurat diversitatea surselor în subiectele electorale și nu au oferit dreptul la replică în majoritatea știrilor controversate.
- Posturile Prime TV și Publika TV au oferit acces în știri marii majorități a candidaților în alegeri, pe care, în mare parte, i-au reflectând corect și obiectiv. De cele mai multe ori în știri au fost citați/menționați reprezentanții BECS, acest concurent fiind favorizat de frecvența și spațiul alocat intervențiilor la Prime TV, și de tonalitatea pozitivă la Publika. Tonalitatea reflectării celorlalți concurenți a fost de cele mai multe ori neutră, postul asigurând un pluralism relativ al opiniilor care, în cazul știrilor controversate, au fost preponderent echilibrate. Sursele au fost dezechilibrate din punct de vedere al egalității de gen, bărbații fiind citați/menționați mai des decât femeile.
- Postul TV6 a reflectat corect și echidistant activitatea majorității candidaților în alegeri, cu excepția PP Șor, PAS și PACE. PP Șor a fost favorizat evident de mai multe știri pozitive, inclusiv despre activitatea președintelui raionului și primarului de Orhei, exponenți ai PP Șor. Reprezentanții PAS și președinta RM Sandu au fost defavorizați de numărul mari de știri acuzatoare bazate fie pe declarațiile unui concurent electoral, fie pe informațiile din mediul online. Sursele citate/menționate nu au fost suficient de diverse, iar o parte din știrile de conflict nu au fost echilibrate. Balanța egalității de gen a fost înclinată spre sursele de sex masculin.

Recomandări:

- Radiodifuzorii să utilizeze rapoartele de monitorizare ca instrumente de autoreglementare și să elimine carențele, astfel încât activitatea lor să fie conformă cu normele legale și Codul deontologic al jurnalistului.
- Consiliul Audiovizualului să se autosesizeze și să folosească rapoartele de monitorizare pentru a evalua dacă posturile tv monitorizate au respectat dreptul la informare completă, obiectivă și veridică.
- Consiliul Audiovizualului să elaboreze instrumente de intervenție și să le aplice prompt și eficient în cazurile derogărilor de la normele legale admise de radiodifuzori în reflectarea campaniilor electorale, pentru a asigura o informare adecvată a electoratului prin intermediul programelor audiovizuale.